

Tvorba varijanata zbog različitog naglašavanja istog teksta (Glorija)

(Sažetak)

Prije nego počne analizirati kako nastaju varijante zbog raznog naglašavanja jednog teksta, pisac postavlja dvije opaske. U prvoj opasci pisac se pita ne postoji li toliki broj glazbenih varijanata koliko različitih naglašavanja u jednom tekstu. Ne znači li, pita se on, svako novo naglašavanje ujedno i novi melodijski, ritmički i harmonijski oblik? Uz neke specifikacije pisac potvrdno odgovara na to pitanje i sam se daje na proučavanje postojanja određenih tipova i oblika u tvorbi varijanata. To nastajanje pratit će u jednoglasnim melodijama na temelju dvaju gregorijanskih oblika kao i višeglasnim melodijama na temelju načina oblikovanja iz relativno nepoznatog područja ranog srednjeg vijeka i polifonije tog vremena pa sve do Dufaya.

Druga opaska odnosi se na materijal koji pisac daje uz svoj tekst. On se naime odlučio na analiziranje teksta Glorije kao glavnog predmeta svog interesa. No, smatra nužnim da najprije analizira literarnu formu samog teksta, a onda tek provede i glazbenu analizu. Tako se cijeli njegov tekst dijeli u dva dijela: prvi dio jest analiza literarnog oblika Glorije, a drugi dio glazbena analiza tog teksta s obzirom na naglašavanje.

Prvi dio: Literarna forma Glorije

Zajedno sa »Te Deum« i »Te decet laus« spada i Glorija u rijetke ostatke monaške liturgije i bogatog repertoara prakršćanskih himana u slobodnoj strofi.

Tekst Glorije sačuvan je u tri oblika: u grčkom obliku »Apostolskih konstitucija«, u sirijskom obliku nestorijanske liturgije i u grčkom obliku bizantinske liturgije koji je u biti jednak našem obliku u Rimskom misalu.

Prema zaključku studije B. Capelle-a ovaj posljednji tekst bi u svojoj biti najautentičnije sačuvao tekst Glorije.

Oblik Glorije koji se nalazi u Rimskom misalu dijeli pisac ovog teksta u tri dijela: uvod, zahvalna himna Bogu i himna Kristu. Govoreći o uvodu koji je u biti tekst iz Lukina Evanđelja, pisac se pita ne bi li bilo nužno i u komponiranju cijelog himna pokazati različitost uvoda od ostalih dijelova. No, istovremeno se pita ne bi li možda to odvajanje uništilo cjelinu čitave Glorije.

U zahvalnom himnu Bogu razlikuje on dva odsjeka. U prvom odsjeku nalazi se pet uzvika u »mi«-obliku. To bi trebale biti aklamacije naroda za koje se pisac pita da li bi trebale kao takve glazbeno biti ostvarene. Drugi odsjek jest hvala izrečena Bogu Ocu. Pisac žali što je u tom dijelu raskomadana stara trinitarna doksologija. On se pita da li je moguće odvojiti na tom mjestu tu trinitarnu doksologiju od Kristološke.

Himan Kristu ima četiri odsjeka: dva reda Kristovih imena, litanije, kristološke aklamacije i trinitarna doksologija.

Prema tome tekst Glorije ima jednu kompleksnu strukturu u slobodnim strofama i u slobod-

noj prozi s jakim aklamatorskim karakterom. Pisac se pita kako spojiti određene raznorodnosti i jedinstvenost teksta i još više: kako sve to izraziti u glazbenoj formi? Kako naime spojiti određenu vezanost uz tekst sa slobodom skladanja.

Drugi dio: Glazbena analiza naglašavanja u Gloriji

Ovaj dio sadrži dva odsjeka koji se međusobno usklađuju: skice i materijali.

Skice

A. *Tvorba varijanata u gregorijanskom naglašavanju Glorije.* Pisac govori najprije u općenitom smislu i kaže da su jednoglasna gregorijanska naglašavanja varijante bitnih rodova rane liturgijske glazbe kao što su recitacije, psalmodija i slično. Pisac zatim daje najvažnije modele i pokušava u pojedinostima označiti dodirne linije pojedinih nastajanja varijanata.

B. *Tvorba varijanata u ranom višeglasnom naglašavanju Glorije.*

Govoreći općenito pisac smatra da višeglasna naglašavanja grade na već postojećim tehnikama melodije i tipovima oblikovanja, među kojima su tako zvani Organum kao i Conductus. Organum se obično gradi na jednom temeljnom tonu, tzv. cantus firmus, koji je istovremeno liturgijski-glazbeno samostalni rod. Conductus je paraliturgijski i literarni rod bez stilskog cantus firmusa. Pisac zatim razlikuje četiri grane razvitka ovih dvaju tehnika i oblikovanja tipova.

Materijali

1. *Gloria more ambrosiano, ton. simplex*
2. *Gloria more ambrosiano, ton. solemnis*
3. *Gloria Ed. Vatic. XV*
4. *Gloria Ed. Vatic. VIII* (tzv. »Missa de Angelis«)
5. *Gloria iz Mise I. Strawinskoga (1948)*
6. *Gloria Ed. Vatic. IV*
7. *Gloria A prema Klausu Rönnauu (Bosse 39)*
8. *Gloria iz »Messe de Nostre-Dame« Guillaumea de Machauta*
9. *Gloria (Clercx-Lejeune II, Nr. 23) Johannes Ciconia*
10. *Isorhythmijski Gloria (vjerojatno) Mattea de Perugia* (konac 14. i početak 15. stoljeća)
11. *A. Gloria »Regina Gloriosa« Johannes Ciconia*
12. *Gloria J. Tyesa*
13. *Gloria »Jesu Christe fili Dei vivi« Johna Dunstable*
14. *Gloria iz Mise »Caput« Guillaumea Dufay*
- 15A. *Gloria iz Mise »Se la face ay pale« Guillaumea Dufay*
- 15B. *Gloria iz Mise »Ecce Ancilla« Guillaumea Dufay*
- 15C. *Gloria iz Mise »Ave Regina« Guillaumea Dufay*